

MUZHEY FƏALİYYƏTİNİ GENİŞLƏNDİRİR



Lənkərandə "Xan evi" adı ilə tanınan möhtəşəm bir bina var. Yaşı əsri çoxdan haqlayıb. Şəhərin mərkəzində, Şirəli Axundov küçəsi 21 nömrəli ünvanda yerləşir. Bura xalqımızın ulu keçmişindən, qədim tarixindən, mədəniyyətindən, adət və ənənələrindən soraq verilir.

Bu əzəmətli binanı Mirmustafa xanın nəvəsi Mirəhməd xan Tiflis şəhərində keçirilən "Qafqaz gözəli" müsabiqəsinin qalibi olmuş öz sevimli həyat yoldaşı Tuğra xanımın şərəfinə inşa etdirib. 1913-cü ildə Fransadan dəvət olunmuş memarlar, xarici və yerli ustalar tərəfindən ucaldılmış bu gözəl saray dünya arxitekturasının nadir incilərindən sayılır. Lənkəranın ilk çoxmərtəbəli binası hesab olunur.

Xan evinin inşasında istifadə olunan bütün tikinti materialları Fransadan və Bakıdan gəmi ilə daşınıb. Bina tikintisində həm qərb, həm də şərq memarlıq elementlərindən ustalıqla istifadə olunub. Şimal və qərb fasadları kərpic və yonulmuş ağ daşla işlənilib, şərq və cənub fasadları isə yalnız kərpicdən hörülüb. Bu isə binaya xüsusi orijinallıq və gözəllik verir.

Binanın fasadı mifoloji fiqurlarla bəzədilib. Keçən əsrin əvvəllərində binada işıqlandırma və istilik sistemi qurulub. Sovet hakimiyyəti illərində ev dövlət tərəfindən müsadirə olunub və Tuğra xanım öz doğma ocağından didərgin salınıb.

Bakıya köçən Tuğra xanım çox çətin və ağır günlər yaşayıb. Həyat onu məcbur edərək xadimə də işləyib və bir daha Lənkə-

rana qayıtmayıb. Tuğra xanımın cehizi olan 7 ədəd Venesiya güzgülündən 4-ü yoxa çıxsada, müstəqillik illərində onlardan üçü tapılaraq geri qaytarılıb.

1991-ci ildə Lənkəran Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi söhbət açdığımız "Xan evi"nə köçürülüb. **Muzeyin direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Leyla Məcidovadır.** Leyla xanım bundan əvvəl Lənkəran Dövlət Universitetində 3500 şəxsi ekspонатdan ibarət tarix muzeyi yaradıb, tələbə və magistrələrə tarix və muzeyşünaslıq fənlərindən dərs deyir. Təcrübəli muzey işçisidir. Rəhbərlik etdiyi muzey barədə məlumat verərək deyir:

- Subtropiklər diyarının mərkəzində ilk ölkəşünaslıq muzeyi 1924-cü ildə görkəmli maarifçi və jurnalist Mirzə Ağəli Əliyev tərəfindən yaradılıb. 1977-ci ildə Azərbaycan hökumətinin qərarı ilə muzey onun adına verilib. Görkəmli dövlət xadimi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev 1979-cu il dekabr ayının 8-də Lənkərana növbəti səfəri zamanı Lənkəran Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyində olmuş, yeni açılmış sərginin ekspozisiyaları ilə yaxından tanış olmuş və muzeyin xatirə kitabına təəssüratlarını yazmışdır.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin yüksək qayğısı sayəsində 2013-cü ilin sentyabr ayından muzeydə əsaslı təmir işləri başlanıb, inşaat və təmir işləri yüksək səviyyədə görülüb. Dövlətimizin başçısı 2015-ci il aprelin 11-də Lənkərana səfəri çərçivəsində muzeydə yenidənqurma və bərpa işlərindən sonra yaradılan şəraitlə, muzeyin ekspozisiya zalları ilə yaxından tanış olub.

Muzey 3 mərtəbədən, 12 otaqdan ibarətdir. Bina qədim olsa da

infrastruktur tam müasir tələblərə uyğun qurulub. Yanğın təhlükəsizliyini təmin etmək üçün yanğın xəbərvərmə və yanğınsöndürmə sistemləri, mərkəzləşmiş videomüşahidə qurğusu quraşdırılıb.

Muzeydə Lənkəranın qədim tarixini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini və bu gününü əks etdirən 12 minə yaxın ekspонат mühafizə olunur. Muzeyin ekspozisiyası təbiət, qədim dövr, orta əsrlər tarixi, yeni dövr, ən yeni dövr və müasir dövr adlı bölmələrdən ibarətdir. Başqa sözlə desək, bölmələr belə adlanır: daş abidələr, Lənkəranın xanlıqlar dövrü, mədəniyyəti, arxeoloji tapıntıları, Lənkəranda elm və təhsilin inkişafı.

Ekspонатlar xronoloji qayda-



da yığılıb. Burada etnoqrafiya, arxeologiya, xalq təbii sənəti, bonistikanı əks etdirən nümunələr və Lənkəranın görkəmli şəxsiyyətlərinin şəxsi sənədləri və digər ekspонатlar nümayiş olunur.

Ekspozisiya zallarında adı qədim yazılı mənbələrdə çəkilən Lənkəranın ərazisində tapılmış və bu diyarın tarixini, etnoqrafiyasını, maddi və mənəvi dəyərlərini, məişətini əks etdirən əşyalar, alətlər, rayonun tarixində baş vermiş mühüm hadisələri əks etdirən sənədlər toplanıb. Ekspонатların tarixi ardıcılıqla və hər biri haqqında geniş və ətraflı məlumat verilməklə nümayiş və etibarlı şəkildə qorunması üçün əlverişli şərait yaradılıb.

Muzeyə tamaşaçı marağı ildən-ilə artır. Bunu ziyarətçilərin sayından



da görmək olur. Əvvəllər il ərzində muzeyə 25-30 min nəfər gəlirdisə, keçən il ziyarətçilərin sayı 75 min nəfərə çatıb. Muzeyi təkcə Lənkəranda və respublikamızın rayonlarından deyil, qardaş Türkiyə, Rusiya, Almaniya, Hindistan, Pakistan, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, İspaniya və digər xarici ölkələrdən gəlmiş turistlər ziyarət edirlər.

Son vaxtlar muzeyin ətrafında geniş abadlıq işləri görülüb. Ərazi əsl gülüstani xatırladır. Burada Xan bağı adlı bağ salınıb. Bağda 500-ə yaxın sitrus və subtropik meyvə ağacları, rəngbərəng gül kolları əkilib.

**Əlisəfa HƏSƏNOV,
"Respublika".**